

Cornelia Eliasson, Kommunjurist
Tel. 0345-18054
E-post: cornelia.eliasson@hylte.se

Kommunstyrelsen

Svar på motion – Utveckla visselblåsarfunktionen

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige fattar följande beslut:

Kommunfullmäktige avslår motionen om att utveckla visselblåsarfunktionen.

Beskrivning av ärendet

En motion har inkommit till kommunfullmäktige den 4 mars 2025, KF § 18, från Stina Isaksson (SD). Motionen betonar vikten av att allmänheten och anställda har en säker konfidentiell väg att rapportera problem för att upptäcka och förhindra oegentligheter, korruption, bedrägerier eller andra oetiska handlingar inom kommunen. Det skulle stärka demokratin och medborgarnas inflytande över hur kommunen sköts om även allmänheten kan rapportera direkt till visselblåsarfunktionen. Genom att använda en extern visselblåsar tjänst minskar risken för att de som tar emot rapporterna är partiska eller har en intressekonflikt.

Med anledning av ovanstående föreslår motionären att:

- Låta allmänheten visselblåsa i Hylte Kommun.
- Låta en extern aktör granska samtliga visselblåsningar som kommer in till kommunen.

Sammanfattningsvis omfattas allmänheten inte av lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden och allmänheten kan därför inte rapportera visselblåsarärenden. Kommunens visselblåsarfunktion utreder inkomna ärenden och avgör om de omfattas av lagen, vilken ger skydd mot repressalier. Att vid behov anlita extern utredare för de ärenden som kräver det bedöms mer kostnadseffektivt än att låta en extern aktör granska samtliga visselblåsarärenden som kommer in till kommunen.

Ekonomisk konsekvens av beslutet

Beslutet har ingen ekonomisk påverkan.

Förvaltningens bedömning och överväganden

Lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden (visselblåsarlagen) gäller vid rapportering i ett arbetsrelaterat sammanhang av information om missförhållanden som det finns ett allmänintresse, av att de kommer fram. Av lagen framgår att den rapporterande personen ska vara en person som i ett arbetsrelaterat sammanhang har fått del av eller inhämtat information om missförhållanden och som tillhör någon eller några av följande personkategorier:

- a. arbetstagare,
- b. personer som gör en förfrågan om eller söker arbete,
- c. personer som söker eller utför volontärarbete,
- d. personer som söker eller fullgör praktik,

- e. personer som annars står till förfogande för att utföra eller utför arbete under en verksamhetsutövars kontroll och ledning,
- f. egenföretagare som söker eller utför uppdrag,
- g. personer som står till förfogande för att ingå eller ingår i ett företags förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorgan,
- h. aktieägare som står till förfogande för att vara eller som är verksamma i aktiebolaget, eller
- i. personer som har tillhört någon av personkategorierna ovan och har fått del av eller inhämtat informationen under tiden i verksamheten.

Det innebär att lagen inte skyddar den som rapporterar ett missförhållande som inte är något av ovan. Syftet med visselblåsarlagen är att öka rapporteringen om missförhållanden i olika verksamheter. För att åstadkomma detta finns det bestämmelser om skydd mot repressalier och ansvarsfrihet för den rapporterande personen. Ett ärende som är inskickad av allmänheten kan därför inte bli ett visselblåsarärende och den rapporterande personen omfattas inte av skydd enligt visselblåsarlagen. Lagens tillämpningsområde utvidgas inte genom att utöka visselblåsarfunktionens uppdrag. Det är å andra sidan viktigt att allmänheten har möjlighet att rapportera problem, detta bör dock inte göras genom visselblåsarfunktionen, särskilt med beaktande av att det kan ge en falsk trygghet för den från allmänheten som rapporterar.

Visselblåsarfunktionen använder idag ett externt system för visselblåsning, där endast någon från ovan nämnda kategorier kan anmäla ett ärende. Det är också möjligt att rapportera ett missförhållande muntligt. Det är därefter visselblåsarfunktionen som utreder och bedömer huruvida inkomna ärenden är ett visselblåsarärende eller inte. Om det bedöms vara ett visselblåsarärende är anmälaren enligt lag skyddad mot repressalier.

Det är naturligt att en extern aktör är mer sannolik att kunna bedöma och hantera rapporter objektivt och utan att påverkas av interna relationer inom kommunen. Visselblåsarfunktionen består dock av tre utsedda anställda som kommer från olika avdelningar inom kommunledningsförvaltningen, vilket minskar risken för lojalitetskonflikter. Vidare är det inte tillåtet att delta i handläggningen av ett visselblåsarärende om det exempelvis gäller egen avdelning eller chef. Visselblåsarfunktionen har mandat att självständigt utreda ärenden och att vid behov anlita utomstående expertis, t.ex. upphandlad advokatbyrå.

Sedan funktionen infördes har endast ett fåtal ärenden bedömts utgöra visselblåsarärenden. En extern gransknings-/utredningstjänst skulle medföra ökade kostnader utan att det i dagsläget finns ett tydligt behov utifrån antal inkomna ärenden. Det är en flexibel och kostnadseffektiv lösning att vid behov anlita extern expertis för enskilda ärenden, i stället för att ha en permanent extern utredningsfunktion oavsett ärende eller ärendemängd.

Sammanfattningsvis omfattas allmänheten inte av visselblåsarlagen och allmänheten kan därför inte rapportera visselblåsarärenden. Kommunens visselblåsarfunktion utreder inkomna ärenden och avgör om de omfattas av lagen, vilken ger skydd mot repressalier. Att vid behov anlita extern utredare för de ärenden som kräver det bedöms mer kostnadseffektivt än att låta en extern aktör granska samtliga visselblåsarärenden som kommer in till kommunen.

Handlingar i ärendet

- Riktlinje för visselblåsarfunktionen i Hylte kommun
- Delegeringsbeslut – Motion gällande att utveckla visselblåsarfunktionen, på remiss
- §18 KF Inkomna motioner 2025-03-04
- Motion – Utveckla visselblåsarfunktionen

Beslutet skickas till
KommunfullmäktigeKenneth Ohlsson
Tf KommunchefGunilla de Vries Lindestam
Kanslichef